

УДК 78.03 : 780.647.2.071.1 (092) (477.54)

DOI 10.34064/khnum1-5603

Литвищенко О. В.

ORCID 0000-0002-5028-4000

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
61003, майдан Конституції, 11/13, Харків, Україна

О. І. Назаренко як корифей харківської баянної школи: становлення авторського стилю

АНОТАЦІЯ ■ Литвищенко О. В. О. І. Назаренко як корифей харківської баянної школи: становлення авторського стилю. Статтю присвячено дослідженню творчості яскравого представника харківської баянної школи, заслуженого діяча мистецтв України, професора Олександра Івановича Назаренка. На основі аналізу окремих творів і вико-

навського репертуару музиканта виявлено особливості його виконавського та композиторського стилю, аспекти авторського мислення. Корифея харківської баянної школи представлено як педагога, виконавця, диригента, автора численних музичних творів для баяна. Надано характеристику світогляду композитора та етапів становлення його авторського стилю. Розкриваються та узагальнюються основні складові його виконавської майстерності, які зародилися під впливом мистецтва й особистості В. Я. Подгорного. Досліджено педагогічну діяльність О. І. Назаренка, індивідуальні риси його виконавського стилю та особливості інструментальної техніки майстра. ■ **Ключові слова:** *авторський стиль, композиторська творчість, виконавство, педагогічна діяльність, харківська баянна школа.*

АННОТАЦІЯ ■ **Литвищенко А. В. А. И. Назаренко как корифей харьковской баянной школы: становление авторского стиля.** Стаття посвящена дослідженню творчості яркого представителя харківської баянної школи, заслуженого діятеля мистецтв України, професора Александра Ивановича Назаренко. На основі аналізу окремих творів і виконавського репертуару музиканта виявлені риси його індивідуального виконавського і композиторського стилю, аспекти авторського мислення. Корифей харківської баянної школи представлений як педагог, виконавець, дирижер, автор численних музичних творів для баяна. Дана характеристика світогляду композитора і етапів становлення його авторського стилю. Розкриваються і узагальнюються основні складові його виконавського майстерства, зародившись під впливом мистецтва і особистості В. Я. Подгорного. Досліджена педагогічна діяльність А. І. Назаренко, індивідуальні риси його виконавського стилю і особливості інструментальної техніки майстра. ■ **Ключевые слова:** *авторский стиль, композиторское творчество, исполнительство, педагогическая деятельность, харьковская баянная школа.*

ABSTRACT ■ **Lytvyshchenko O. V. O. I. Nazarenko as a coryphaeus of the Kharkiv accordion school: formation of the authorial style.**

■ **Problem statement.** The pedagogical activity of the Merited Artist of Ukraine, Professor O. I. Nazarenko is more than fifty years old. The maestro's name will become history of the Department of Folk Instruments of Kharkiv

I. P. Kotliarevskiy National University of Arts. It is impossible to disregard O. Nazarenko's creative achievements and multifaceted activity, first, because his enormous contribution to the development of the academic accordion in Kharkiv and his authority reaches far beyond Kharkiv and Ukraine. Well-known modern accordionists and orchestral ensembles perform the composer's works with great respect and persistence. The artist's pedagogical activity, his talent as a teacher and mentor was found itself in students who achieved outstanding success thanks to high-quality professional training.

The object of the research is O. Nazarenko's musical activity. **The aim** is to determine characteristic features of O. Nazarenko's authorial style in the context of Kharkiv Accordion School traditions.

Methodology. This study is based on historical, genre and stylistic as well as interpretive method. The methodological basis is formed by the works of Yu. Diachenko (2012), M. Pliushenko (2017), I. Sniedkov (2016), A. Strilets (2018), which partly appeal to O. Nazarenko's work and the history of Kharkiv Accordion School.

Presenting the main material. One of the brightest representatives of Kharkiv Accordion School is the teacher, performer, composer and conductor O. I. Nazarenko. In the context of Kharkiv Accordion School formation and development, O. Nazarenko was remembered for his networking with famous Kharkiv composers.

From 1967 to 1987 O. Nazarenko performed many authorial programs of such Kharkiv composers as V. Bibik, F. Bogdanov, O. Zhuk, V. Zolotukhin, D. Klebanov, I. Kovach, T. Kravtsov, G. Finarovskiy, S. Faintukh and N. Yukhnovska. Working as a solo accordionist and accompanist, O. Nazarenko gained richer experience and recognition of stage colleagues; he accompanied the People's Artists of the USSR such as Ye. Chervoniuk, M. Manoilo, Yu. Bogatykov and N. Surzhina, People's and Merited Artists of Ukraine as V. Arkanova, A. Rezilova, Yu. Ivanov and others. While setting piano vocal works by Kharkiv composers, O. Nazarenko made editions for accordion and enriched the texture of his own works in every possible way. Materials of arrangements, settings, transcriptions were periodically published in such publishing houses' collections as "Music" (Moscow), "Musical Ukraine" (Kyiv).

We cannot ignore the maestro's creative contacts with V. Podgorny, who influenced his further activity and made a contributive mark on the path of

his professional development. Mastering the technique of influencing the listener through emotional and expressive accordion playing was important for O. Nazarenko. V. Podgorny who possessed a brilliant technique of working with sound, was mentioned by O. Nazarenko as “the artist of sound”. It was communication and creative contact with V. Podgorny that enriched the professional background and stimulation of the composer’s talents in young Olexandr’s soul. O. Nazarenko’s specific performing and composing style was formed under V. Podgorny’s influence also. As one of his brightest students, he collaborated with him, was interested in new creative ideas and imitated the teacher’s manner.

O. Nazarenko’s work is more connected with singing and folklore; Ukrainian, Russian, Gypsy, Georgian and Latin American motives became the basis of his musical compositions. Based on folk and authorial melodies, he created large-scale complex structures with vivid musical images. A typical feature of topics for adaptation, transcription and arrangement was the idea of taking unfamiliar works, which no one had previously addressed to. This attracts performers to search for their own interpretations without imitating already known performer interpretations.

Many works in the maestro’s interpretation are characterized by a waltz manner. During his life, from childhood, all the memories and experiences accumulated and became the basis for many of his works. According to his words, he actively attended music evenings in a village club and school after the war, where he could listen to modern waltz-like music by Soviet composers. The first author’s melody, “Elegy Waltz”, which represents lyrics and romantic images as memories, was a dedication to his brother Volodymyr. The author comments that it was his brother who showed him waltz and taught him to dance it in his childhood.

Many accordion works by O. Nazarenko are characterized by symphonic principles of development, which are also used in fantasia genre. In this genre, a dramatic and deeply psychological work interpreting Russian folk song “Thin Rowan” was written, which absorbed the emotions of the author’s inner experiences (being a dedication to his mother Alexandra Monakova).

Being an excellent accordionist, he is aware of the instrument’s possibilities and implements this knowledge in working on musical works. He pays much attention to image intonation and the specifics of imitation of other instruments. His performance methods were based on the works by S. Richter, E. Hilels, L. Kohan, Ya. Heifetz and many other maestros. These ideas gave him, as

a performer, an extremely subtle feeling of timbre. In the manner of his performance, he made the audience not only listen, but also hear, which is very important for perception of musical work.

O. I. Nazarenko managed to raise a large number of students for many years of pedagogical activity. They represent his name not only in Ukraine but also abroad.

Conclusions. O. Nazarenko's authorial style is original and multifaceted, it consists of composition, performance and pedagogical activities. The authorial style formation was greatly influenced by Kharkiv cultural environment, creative connection with V. Podgorny and performing traditions of Kharkiv Accordion School in general.

O. Nazarenko's original compositional style is manifested in the genres of transcription, fantasia and arrangement of folk songs for accordion. O. Nazarenko's works include a number of ones written and dedicated to people who left a great dramatic imprint in his life. Works dedicated to his mother, father, wife and brother are a musical word where dramatic images emphasize the expression and specificity of addressing close people. Due to the bright timbres, rich texture and registers, the composer's musical compositions become symphonic, going far beyond the basic thematic material. Based on folk and authorial melodies, he created large-scale complex structures with vivid musical images.

O. Nazarenko's works require a performer's high level of technical training, an intellectual approach to understanding all the musical text details, fastidious work on the sound. These components of performing skills are inherent in the maestro as a representative of Kharkiv Accordion School. ■ **Key words:** *authorial style, composition creativity, performing, pedagogical activity, Kharkiv Accordion School.*

Постановка проблеми. Педагогічна діяльність заслуженого діяча мистецтв України, професора Олександра Івановича Назаренка триває більше 50 років. Ім'я майстра назавжди увійде до історії кафедри народних інструментів Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Обійти творчі досягнення та багатогранну діяльність О. Назаренка неможливо, насамперед тому, що його внесок у розвиток академічного баянного мистецтва у Харкові є величезним, і митець має авторитет далеко за межами Харкова та

України. Відомі сучасні баяністи та оркестрові колективи виконують п'єси композитора з великою повагою та завзяттям. Педагогічна діяльність митця, його талант як викладача і наставника реалізувалися в учнях, які завдяки високоякісній професійній підготовці досягли видатних успіхів.

Об'єкт дослідження – музична діяльність О. Назаренка. **Мета** – визначення характерних рис його авторського стилю в контексті традицій харківської баянної школи. В основі **методології дослідження** – історичний, жанрово-стильовий та інтерпретаційний підходи; праці, присвячені історії становлення харківської школи баянного мистецтва, складають його методологічну базу.

Аналіз новітніх публікацій за темою дослідження. У музикознавстві питання творчої діяльності О. Назаренка ще не отримало достатнього наукового підґрунтя. В нещодавно виданих роботах харківських науковців – Ю. Дяченка (2012), М. Плющенко (2017), І. Снедкова (2016), А. Стрільця (2018) – знаходимо лише епізодичні звернення до його творчості.

Виклад основного матеріалу. Олександр Іванович Назаренко – педагог, виконавець, композитор та диригент – є одним із яскравих представників харківської баянної школи. Першим, хто вплинув на розвиток його музичних здібностей, був брат матері Василь Миколайович Монаков (1922–1977). Попри тяжке поранення (уламок снаряду у легенях), він взяв на себе виховну місію та з повною відповідальністю, покладаючись на свою обізнаність у музиці, підійшов до занять з маленьким Олександром, виявивши справжні професійні музичні якості. Володіючи гарними вокальними навичками та маючи багатогранний талант, він грав на багатьох музичних інструментах, особливо вправно – на баяні. Багато мелодій він підбирав на слух і виконував їх дуже виразно та наспівно. О. Назаренко в бесіді зі своїми студентами говорив: «Схиляюся перед мужністю та відвагою цього доброго, талановитого та чуйного чоловіка!». Взагалі в сім'ї О. Назаренка всі були дуже талановитими та обдарованими, особливо по матусиній лінії.

В контексті становлення харківської баянної школи О. Назаренко запам'ятався спільною роботою із відомими композиторами міс-

та. В період між 1967 та 1987 роками він був виконавцем багатьох авторських програм визначних композиторів Харкова – В. Бібіка, Ф. Богданова, О. Жука, В. Золотухіна, Д. Клебанова, І. Ковача, Т. Кравцова, Г. Фінарівського, С. Файнтуха та Н. Юхновської. З 1959 по 1964 р. О. Назаренко працює солістом-баяністом у складі симфонічного оркестру Харківського театру опери та балету – в період постановки там балетів «Таврія» В. Нахабіна, «Пісня про щастя» Ю. Щуровського, опери «Павел Корчагин» Н. Юхновської. У 1974–1989 рр. під час гастролей містами України під керівництвом Укрконцерту музиканта було призначено на посаду художнього керівника концертної бригади. Працюючи як соліст-баяніст та концертмейстер, О. Назаренко здобув багатий досвід та визнання колег по сцені. Він акомпанував народним артистам СРСР Є. Червонюку, М. Манойлу, Ю. Богатикову та Н. Суржиній, народним та заслуженим артистам України – В. Аркановій, А. Резиловій, Я. Іванову та іншим.

Перекладаючи фортепіанні клавіри вокальних творів харківських композиторів для баяна, як зазначає М. Плющенко (2017), О. Назаренко всіляко збагачував фактуру творів. Ця робота дала йому змогу накопичувати баянний репертуар. Матеріали аранжувань, перекладень, обробок, транскрипцій періодично друкувались у збірках видавництв «Музика» (Москва), «Музична Україна» (Київ).

Не можна залишити поза увагою творчий вплив на становлення і подальшу музичну діяльність О. Назаренка видатного харківського музиканта-баяніста В. Подгорного, який залишив яскравий слід в його житті. Важливим для О. Назаренка було оволодіння майстерністю захоплювати слухача емоційною виразністю гри на баяні, в чому йому в значній мірі допоміг його вчитель. О. Назаренко вважав свого наставника «художником звуку», оскільки В. Подгорний блискуче володів технікою звуковидобування. Саме спілкування та творчий контакт з В. Подгорним збагатили професійну базу молодого музиканта та стимулювали розвиток його композиторських здібностей. Зазначимо, що 1962 р. на державному іспиті Вчитель виступав як партнер свого учня в ансамблі. До програми іспиту входили такі п'єси, як дві частини з «Сюїти для струнних» Г. Галиніна та «Вічний рух» О. Новачека.

Авторський стиль О. Назаренка як виконавця та композитора сформувався також під впливом В. Подгорного. Як один з кращих його учнів, О. Назаренко співпрацював із ним, цікавився новими творчими ідеями та наслідував манеру, притаманну вчителю. В. Подгорний вважав, що знаходиться в межах класичної системи композиції, яку було засвоєно ним під впливом П. Чайковського та С. Рахманінова. Тому можна вважати, що авторський стиль О. Назаренка ґрунтується на художніх принципах, на які спирався і сам В. Подгорний. Проте, О. Назаренко не стоїть на місці та крокує далі, використовуючи у своїх творах сучасні прийоми гри на баяні, не ігнорує й сучасні композиторські ідеї. Створивши редакцію Фортепіанної сонати В. Бібіка (1982 р.), О. Назаренко отримав досвід вивчення процесів тематичного розвитку в сучасних композиторських техніках¹. Ю. Дяченко (2012) підкреслює, що в своїй роботі з учнями Олександр Іванович є послідовником педагогічних і виконавських поглядів В. Подгорного, та зазначає: «Насамперед, це точність інтонування музичного матеріалу, велика різноманітність артикуляційних сполучень та видів звукоутворення, гнучкість та динамізм виконання музичної фрази при загальній цілісності твору, оркестральність музичного мислення та імітація звучання інструментів і груп симфонічного оркестру» (Дяченко, 2012: 377). Але при цьому у педагогічній роботі О. Назаренко не дотримувався так званого «шаблону», а ставив мистецьку індивідуальність учня на перше місце.

Творчість О. Назаренка в значній мірі пов'язана із пісенністю та фольклором; українські, російські, циганські, грузинські та латиноамериканські мотиви стали основою його музичних композицій. Якщо проводити паралелі, то побачимо, що багато з композиторів, які створювали музику для народних інструментів, звертаються до народної пісні: І. Паницький, П. Куліков, М. Будашкін, Г. Шендерьов, В. Подгорний та інші.

Опубліковані матеріали першої та другої збірок О. Назаренка були дуже відомими у свій час та не втратили своєї актуальності

¹ Саме цей твір О. Назаренко виконував на творчому зібранні Спільки композиторів, де були присутні майстри харківської школи В. Борисов, П. Гайдамака, Д. Клебанов, В. Бібік та інші.

і сьогодні. Вони включають у себе транскрипції визначних творів – Скерцо «Щедрик» зі Струнного квартету № 4 (пам’яті М. Леонтовича) Д. Клебанова, «Вічного руху» О. Новачека, «Іспанського танцю» М. де Фаллі, «Випадкового вальсу» М. Фрадкіна, вальсу «Пушинка» Б. Тихонова, «Тремтячого листя» П. Норбака, «Джерела» В. Хари, концертної самби «Тісо-тісо» З. де Абреу, концертної самби «Амораво» Є. Асеведо та інших. На основі фольклорних та авторських тем композитор створював масштабні складні структури з яскравими музичними образами. Зазначимо, що велика частина баянних творів О. Назаренка має риси жанру фантазії, і в них композитор використовує симфонічні принципи розвитку. Таким є, наприклад, драматичний та глибоко психологічний твір на тему російської народної пісні «Тонкая рябина», який втілює багатий спектр внутрішніх переживань автора (присвячений матері митця – Олександрі Миколаївні Монаковій). Мати О. Назаренка, попри невисокий рівень освіти, була ерудованою, музичною та дуже душевною людиною. Виконуючи домашню роботу, вона часто співала пісні та романси (Назаренко, 2014); завдяки такому виявленню почуттів в музиці майбутній митець став емоційною, психологічно рухомою та вдумливою людиною.

Особливістю відбору О. Назаренком тем для обробок, транскрипцій та аранжувань є тяжіння до роботи з незнайомими творами, до яких раніше ніхто не звертався. Це заохочує виконавців до пошуку власних трактувань, не наслідуючи вже відомі виконавські інтерпретації.

Багато з транскрипцій майстра тяжіють до вальсовості. За його словами, після війни він активно відвідував музичні вечори (у сільському клубі та школі), де звучала сучасна музика радянських композиторів у популярному тоді жанрі вальсу. Традицією в сім’ї О. Назаренка було збиратися вдома у Василя Миколайовича Монакова та на патефоні слухати платівки з музикою та піснями у виконанні відомих артистів – Л. Русланової, Р. Бейбутова, тріо сестер Федорових, баяніста І. Паницького та знаменитого на той час народного тріо баяністів О. Кузнецова, Я. Попкова, О. Данилова.

Батько музиканта, Іван Гнатович Назаренко (1914–1945), у 1942–1945 рр. пройшов бойовий шлях від Сталінграду до Відня, був поранений та контужений, і вже після завершення Другої Світової вій-

ни загинув в Угорщині. Незадовго до смерті він передав із Угорщини своєму шестирічному синові маленький трофейний акордеон та записку, в якій писав, що його син повинен займатися музикою. В майбутньому, коли О. Назаренко став зрілим музикантом, він присвятив своєму батькові-фронтовику транскрипцію твору «Випадковий вальс» на тему пісні М. Фрадкіна (Плужніков, 2016).

Протягом життя усі спогади та переживання, від самого дитинства, накопичувалися та стали основою для написання багатьох творів. Першою авторською композицією став «Елегійний вальс» – присвята братові Володимирі, де представлені лірика й романтичні образи як спогади². У коментарі до твору автор пише, що саме брат у дитинстві навчив його танцювати вальс.

Дорогою для О. Назаренка людиною стала його подруга, кохана дружина та творчий соратник – Людмила Пилипівна Назаренко. Олександр та Людмила навчалися на одному курсі музичного училища, а у подальшому створили сім'ю та творчий союз. Разом долали життєві труднощі, ростили дітей та вдосконалювалися у пізнанні та виконанні музики. Він присвятив їй твір «Ноктюрн», де ще раз звернувся до жанру вальсу (Давидов, 2005).

У 2018 р. вийшла третя збірка обробок, аранжувань та перекладень О. Назаренка під назвою «Альбом популярної музики». Ці твори в більшій мірі розраховані на виконання у старших класах музичних шкіл та на молодших курсах музичних училищ. Концепція збірки полягає у популяризації класичних творів і розвитку баянної літератури загалом. Професор А. Гайденко зауважив у розмові з автором статті, що О. Назаренко пише свої складні твори як зрілий композитор, який дуже добре знає класичний фортепіанний та скрипковий репертуар, що дає йому змогу наблизитися до наслідування творчого доробку цих інструментів.

Олександр Іванович за часів своєї творчої діяльності був керівником і диригентом великої кількості оркестрів баяністів, зокрема,

² Твір було перекладено для гітари В. Харісовим. Є авторська версія для жіночого хору (поетичний текст Т. Протопопової) та версія для готового та готово-виборного баяну.

й студентського оркестру баяністів та акордеоністів ХНУМ імені І. П. Котляревського (Стрілець, 2018). Як диригент-композитор, О. Назаренко зробив вагомий внесок у збагачення оркестрового репертуару. За багаторічну роботу, а це більше 27 років, йому вдалося аранжувати та інструментувати понад 100 творів, серед них – класична, народна, естрадно-джазова та оригінальна музика для баяну. До цього процесу він залучав і студентів, які проходили курс інструментування та планували свій виступ з оркестром на державному іспиті з диригування. Роботу з оркестром можна назвати «творчою майстернею», тому що усі написані твори детально перевірялися та редагувалися під час репетицій. За допомогою В. Чепеленка вдалось зняти на слух та детально записати «Ноктюрн» А. Індри, «Блакитний прелюд» в обробці В. Людвіковського, які стали прикрасою репертуару оркестру баяністів та акордеоністів.

Як відмінний виконавець-баяніст, О. Назаренко досконало знає можливості інструменту та використовує ці знання в роботі над творами; багато уваги приділяє інтонаційно-образній сфері, специфіці інтонування та наслідування виражальних можливостей інших інструментів. Виконуючи перекладення твору, який написано для іншого інструменту, О. Назаренко вважає за важливе почути і передати звучання оригіналу. Виконавськими орієнтирами для нього є творчість С. Ріхтера, Е. Гілельса, Л. Когана, Я. Хейфеца та багатьох інших майстрів. Накоплене багатство звукових уявлень надало музикантові надзвичайно витонченої чутливості до тембру. Виконавське мистецтво О. Назаренка відрізняється високим рівнем майстерності, його динамічна та штрихова палітра дуже різноманітна, а володіння звуком можна назвати бездоганим. Динамічні відтінки коливаються від найніжнішого *piano* до грізного *forte*. Завдяки досконалій манері виконання публіка не тільки слухає, але й чує твір, що є дуже важливим для розуміння музики. Майстер доносить до душі слухача суть задуму композитора, використовуючи всі виразні засоби баяна, в тому числі і звукообразжальні властивості інструмента. За багаторічну роботу солістом-баяністом О. Назаренко зіграв понад 5000 концертів на сценах Харкова, України та за її межами. Ним зроблено велику кількість фондових записів на Українському радіо та телебаченні.

О. Назаренко дбайливо підходить до інтерпретації творів та процесу їх виконання, вчить цьому і своїх учнів. За багаторічну педагогічну діяльність О. Назаренку вдалося виховати велику кількість учнів, які представляють його ім'я не тільки в Україні, а і за її межами. Ними є народний артист України В. Губанов, доктор мистецтвознавства, професор ХДАК Ю. Лошков, заслужений діяч мистецтв України, диригент симфонічного оркестру Чернігівської філармонії М. Сукач, диригент, кандидат мистецтвознавства, доцент ХНУМ ім. І. П. Котляревського В. Плужніков, доцент СДПУ ім. А. С. Макаренка П. Зуєв, кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри народних інструментів, диригент студентського оркестру народних інструментів та студентського симфонічного оркестру ХНУМ ім. І. П. Котляревського Ю. Дяченко, старший викладач кафедри народних інструментів ХДАК Т. Пасічинська, лауреати міжнародних та всеукраїнських конкурсів В. Кіріченко, Б. Нестеренко, О. Липовий, А. Безрук, О. Литвищенко (Давидов, 2005).

Висновки. Творча індивідуальність О. Назаренка є оригінальною та багатогранною: її складають композиторська, виконавська та педагогічна іпостасі. На становлення авторського композиторського та виконавського стилю О. Назаренка великий вплив мали культурне середовище Харкова, творче контактування із В. Подгорним та виконавські традиції харківської баянної школи в цілому.

Оригінальний композиторський стиль О. Назаренка проявляється у жанрах транскрипції, фантазії та обробки народних пісень для баяна. О. Назаренко є також автором ряду творів-присвят тим людям, які залишили глибокий слід в його житті. У цих композиціях, адресованих матері, батькові, дружині та братові, драматичні образи підкреслюють експресію музичного слова, спрямованого до близьких йому людей.

Використовуючи яскраві тембри, насичену фактуру та різні регістри, композитор досягає в своїх творах симфонічного розмаху, значно ускладнюючи і трансформуючи вихідний тематичний матеріал. На основі фольклорних та авторських тем він створює масштабні складні структури з яскравими музичними образами, що характеризує О. Назаренка як представника саме харківської школи баянного мистецтва.

Перспектива подальшої розробки теми пов'язана, зокрема, із подальшим вивченням виконавських інтерпретацій, створюваних О. Назаренком – композицій В. Подгорного та власних творів майстра для оркестру баяністів-акордеоністів.

ЛІТЕРАТУРА

- Давидов, М. (2005). *Історія виконавства на народних інструментах: підручник*. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 419.
- Дяченко, Ю. (2012). Естрадно-джазова стилістика в творчості харківських композиторів-баяністів. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 36, 368–380.
- Назаренко, О. (2014). *П'єси, обробки, транскрипції* [Ноты]: для баяна (акордеона). Харків: Мадрид, 103.
- Плужніков, В. (2016). *К. Л. Дорошенко – диригент, педагог, просвітник: монографія*. Харків: Колегіум, 338.
- Плющенко, М. (2017). Вектори творчості Олександра Назаренка: від виконавства до композиторської діяльності. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 47, 138–150.
- Снедков, І. (2016). *Харківська школа баянно-акордеонного мистецтва: генеза становлення та кращі імена: навч. посібник*. Харків: ФОП Шейніна О. В., 98.
- Стрілець, А. (2018). Харківська регіональна школа гри на баяні (акордеоні): історія, виконавські пріоритети, персоналії. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 49, 141–156.

REFERENCES

- Davydov, M. (2005). *Istoriia vykonavstva na narodnykh instrumentakh* [The history of performing on Ukrainian folk instruments]. Kyiv: NMAU im. P. I. Chaikovskoho, 419 [in Ukrainian].
- Diachenko, Yu. (2012). Estradno-dzhazova stylistyka v tvorchosti kharkivskykh kompozytoriv-baianistiv [Variety-jazz stylistics in the work by Kharkiv accordion composers]. *Problemy vzaemodii mystetstva, pedahohiky ta teorii i praktyky osvity – Problems of interaction of Art, Pedagogy, Theory and Practice of Education*, 36, 368–380 [in Ukrainian].

- Nazarenko, O. (2014). *Pesy, obrobky, transkryptsii dlia baiana (akordeona) [Pieces, arrangements, transcriptions for bayan (accordion)]* [Score]. Kharkiv: Madryd, 103 [in Ukrainian].
- Plushchenko, M. (2017). Vektory tvorchoosti Oleksandra Nazarenka: vid vykonavstva do kompozytorskoї diialnosti [The creative vectors of Olexander Nazarenko: from artistic performing to composer's interpretation]. *Problemy vzaemodii mystetstva, pedahohiky ta teorii i praktyky osvity – Problems of interaction of Art, Pedagogy, Theory and Practice of Education*, 47, 138–150 [in Ukrainian].
- Pluzhnikov, V. (2016). *K. L. Doroshenko – dyryhent, pedahoh, prosvitnyk [K. L. Doroshenko – a conductor, pedagogue, enlightener]*. Kharkiv: Kolehium, 338 [in Ukrainian].
- Sniedkov, I. (2016). *Kharkivska shkola baianno-akordeonnoho mystetstva: heneza stanovlennia ta krashchi imena [Kharkov school of bayan-accordion art: genesis of formation and the best names]*. Kharkiv: FOP Sheinina O. V, 98 [in Ukrainian].
- Strilets, A. (2018). Kharkivska rehionalna shkola hry na baiani (akordeoni): istoriia, vykonavski priorytety, personalii [Kharkiv regional school of bayan (accordion) playing: history, personalities and priorities of performing]. *Problemy vzaemodii mystetstva, pedahohiky ta teorii i praktyky osvity – Problems of interaction of Art, Pedagogy, Theory and Practice of Education*, 49, 141–156 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.01.2020 р.